

Muistio

1.4.2022

VN/1070/2021
VN/1070/2021-TEM-36

Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto; Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sukupuolen vahvistamisesta sekä siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Työ- ja elinkeinoministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä laiksi sukupuolen vahvistamisesta sekä siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

1. Kommenttinne liittyen sukupuolen vahvistamisen edellytyksiin (1 §):

Vaatus Suomen kansalaisuudesta tai asuinpaikasta Suomessa

Ehdotuksen ja myös voimassa olevan lain mukaan sukupuolen vahvistamisen edellytyksenä on, että hakija on Suomen kansalainen tai hänellä on asuinpaikka Suomessa. Säännöksen perusteluissa on katsottu tarkoituksenmukaiseksi, että Suomen viranomaisilta sukupuolen vahvistamista hakevalla henkilöllä on selkeä liittymä Suomeen. Asuinpaikka perustellaan sillä, että kyseessä on se valtio, jossa henkilö asuu ja jossa on hänen elämänsä keskipiste ja tärkeimmät kiinnepohdat.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tervetulleena, että sukupuolen vahvistamisen edellytykseksi riittäisi jatkossakin, että hakijalla on asuinpaikka Suomessa, eikä kansalaisuutta edellytetä. Vaatus on olennainen niiden henkilöiden näkökulmasta, jotka ovat muuttaneet Suomeen mutta joilla ei ole Suomen kansalaisuutta. Transsukupuoliset maahanmuuttajat voivat kohdata Suomessa asuessaan moniperusteista syrjintää maahanmuuttajuutensa ja transsukupuolisuutensa vuoksi. Esimerkiksi pakolaistaustaisilla voi myös olla muuta haavoittuvuustekijöitä, muun muassa traumataustaa. On olennaista, että ne henkilöt, joiden keskeinen elinympäristö on Suomessa, voivat vahvistaa sukupuolensa kokemansa mukaisesti. Tämä tukee henkilön mahdollisuutta tulla tunnustetuksi oman sukupuoli-identiteettinsä mukaisesti ja voi vähentää hänen kokemaansa syrjintää ja sukupuolieristiriitää sekä tukea hyvinvointia ja osallisuutta.

3. Kommenttinne liittyen sukupuolen vahvistamisen oikeusvaikutuksiin (3 §). Lausunnoissa pyydetään kiinnittämään erityistä huomiota sellaiseen lainsäädäntöön, jossa sukupuolelle annetaan merkitystä ja jota hallituksen esityksessä ei ole tunnustettu. Lisäksi huomiota pyydetään kiinnittämään säännöksen aiheuttamiin muutostarpeisiin lausunnonantajan toiminnassa/hallinnonalalla.

Pykälässä säädettäisiin, että vahvistettua sukupuolta olisi pidettävä henkilön sukupuolena sovellettaessa muuta lainsäädäntöä. Säännös vastaisi voimassa olevaa sääntelyä.

Esityksessä todetaan myös, että vahvistettua sukupuolta olisi pidettävä henkilön sukupuolena esimerkiksi asevelvollisuuslakia sovellettaessa. Työ- ja elinkeinoministeriö tuo esiin täydentävänä tietona, että vahvistettua sukupuolta olisi pidettävä henkilön sukupuolena myös silloin, kun asevelvollinen asevelvollisuuslain 3 §:n 2 momentin mukaisesti hakee vapautusta sotilaalliseen maanpuolustukseen osallistumisesta vakaumuksen perusteella kuten siviilipalveluslaissa (1446/2007) säädetään ja hakeutuu siviilipalvelusvelvolliseksi. Siviilipalveluslain 5 §:n mukaan siviilipalvelusvelvollinen on palveluksessa taikka kuuluu siviilivarantoon tai lisävarantoon. Siviilipalvelukseen sisältyvä peruskoulutus- ja työpalvelusvelvollisuus päättyvät sen vuoden lopussa, jona siviilipalvelusvelvollinen täyttää 30 vuotta.

Siviilipalveluslain 1 §:n mukaan siviilivarantoon kuuluvat siviilipalveluksen suorittaneet taikka asevelvollisuuslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaisen palveluksen

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Työ- ja elinkeinoministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 32
00023 Valtioneuvosto

Aleksanterinkatu 4
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 1606 2160
+358 9 1606 2160

kirjaamo.tem@gov.fi
www.tem.fi

jälkeen siviilipalvelukseen hyväksytyt henkilöt sen vuoden loppuun, jona he täyttävät 50 vuotta. Lisävarantoon kuuluvat ne, jotka eivät vielä ole aloittaneet siviilipalveluksen suorittamista tai ovat sen keskeyttäneet, sekä siviilipalvelusvelvollisia, jotka eivät enää kuulu siviilivarantoon, sen vuoden loppuun, jona he täyttävät 60 vuotta.

6. *Kommenttinne liittyen ulkomaisen päätöksen tunnustamiseen (6 §):*

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tervetulleena ehdotusta siitä, että jos henkilö on vieraassa valtiossa vahvistettu lainvoimaisella päätöksellä kuuluvaksi toiseen sukupuoleen kuin mihin hänet on Suomen väestötietojärjestelmään merkitty, päätöstä on pidettävä Suomessa päteväenä ilman eri vahvistusta, jos päätöstä tehtäessä henkilö oli sen valtion kansalainen tai hänellä oli asuinpaikka siinä valtiossa, jossa päätös tehtiin.

8. *Kommenttinne liittyen esityksen pääasiallisiin vaikutuksiin, ml. selvitykseen joka on laadittu lapsivaikutusarvioinnin tueksi. Lausunnossa pyydetään kiinnittämään huomiota vaikutuksiin, joita lausunnonantaja arvioi esityksestä aiheutuvan toiminnalleen/hallinnonalallaan. Huomiota pyydetään kiinnittämään myös tietojärjestelmiin kohdistuviin muutostarpeisiin sekä muihin tiedonhallin-talain 5 §:n 3 momentin kannalta olennaisiin asioihin.*

Työllisyysvaikutukset

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tervetulleena, että esityksessä on huomioitu esityksen vaikutukset työllisyyteen ja työelämään sekä huomioitu HLBTIQ-ihmisten työelämässä kokema syrjintä sekä se, että ”esityksen voidaan arvioida helpottavan sosiaalisesta dysforiasta kärsivien työhön hakeutumista sekä työkykyä ja osallistumista yhteiskunnalliseen toimintaan, kun he tulevat helpommin kohdatuksi sukupuoli-identiteettinsä mukaisesti. Esityksen voidaan myös arvioida ennaltaehkäisevän transsukupuolisiin ihmisiin kohdistuvaa syrjintää työelämässä ja työnhaussa.”

Lapsivaikutukset

Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö pitää tervetulleena, että hallituksen esityksessä on huomioitu, että ”Lapsen sukupuoli-identiteetti on lähtökohtaisesti lapsen itsensä määriteltävissä hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Tutkimustiedon valossa sukupuoliristiriidan kokemus voi alkaa hyvinkin aikaisin ja vaikka sukupuoliristiriita ei aina ole pysyvä, voi sen kanssa eläminen merkittävästi heikentää yksilön hyvinvointia ja altistaa syrjiville käytännöille. Ehdotonta ikärajaa sukupuolen oikeudelliselle vahvistamiselle ei siten voida pitää täysin sopusoinnussa lapsen oikeuksien kanssa.”

Sukupuoliristiriitaa voivat kokea myös Suomeen muuttaneet tai Suomeen maahanmuuttajina tulleiden lapset. Maahanmuuttajataustaiset lapset kohtaavat esimerkiksi kouluterveyskyselyn mukaan useammin kiusaamista ja ulkopuolisuutta, kuin valtaväestöön kuuluvat lapset. Ministeriö katsoo, että lapsen oikeuksien turvaamiseksi on perusteita sille, että aloitetaan jatkovalmistelu sen selvittämiseksi, millä edellytyksillä ja menettelyllä sukupuolen vahvistamisen tulisi olla mahdollista lapsille. Asian jatkoselvittäminen ja mahdolliset lainsäädäntömuutokset edistäisivät myös transsukupuolisten maahanmuuttajalasten hyvinvointia.

Neuvotteleva virkamies

Paula Karjalainen

Neuvotteleva virkamies

Anna Bruun

Liitteet

Jakelu

STM APO Asiakkaat ja henkilöstö -yksikkö, Jaska Siikavirta
STM APO Asiakkaat ja henkilöstö -yksikkö, Sonja Jantunen
STM APO Asiakkaat ja henkilöstö -yksikkö, Maija Iles

Tiedoksi

VN/1070/2021-TEM-36

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: